

ZDRAVÍ A ŠKOLNÍ OBĚDY – JAK DÁL?

Ruprich, J. a kol.

Státní zdravotní ústav, Praha, Centrum zdraví, výživy a potravin, Brno, Palackého 3a, 61242,

Stravování má v ČR dlouhou centralizovanou tradici

Školní obědy jsou v ČR fenomén, který se jednou oslavuje, podruhé kritizuje. Vznikl v dobách socialismu. Neprošel mnoha organizačními změnami, ale stále slouží. Byl založen překvapivě dobře. Vzhledem k měnící se společnosti a změnám životního stylu ale vyžaduje plynulou adaptaci.

Stravování se účastní 1,5 milionu dětí

Nejvíce ve věkové skupině 7-10 roků. 15% dětí není ke školnímu stravování přihlášeno a 19% přihlášených dětí na obědy nechodí. Školní stravování patří mezi důležité součásti veřejné péče o zdraví dětí a mládeže. Ovlivňuje stravovací návyky dětí, kompenzuje nedostatky domácího stravování, přenáší zvyklosti zpět do rodin a představuje vzor pro budoucí dietní návyky.

Stravování představuje mnoho miliard korun

Stát platí celý provoz školních jídelen, kterých je přes 8000. Školní oběd je na dnešní poměry velmi levný, např. pro děti ve věku 7-10 roků je stanoveno rozpětí 16-32 Kč/oběd, střední hodnota za oběd činí asi 22-24 Kč. Pro tuto věkovou skupinu to za rok představuje platby rodičů ve výši asi 2,5 miliardy Kč.

Metodiky stravování existují, legislativa je benevolentní

Co by se dětem mělo servírovat, aby dostaly nutričně vyváženou stravu se obecně ví. Vyhláškou MŠMT ČR jsou rámcově stanoveny „výživové normy“ (SK) pro 10 skupin potravin na měsíc, včetně povolených odchylek. MZ ČR vydalo prostřednictvím SZÚ „Nutriční doporučení“ (ND). Liberalizace posledních desetiletí prakticky odstranila transparentní práci s nutričními hodnotami a hmotnostmi porcí oběda pro spotřebitele. Na rozdíl od období před liberalizací.

Dvě národní studie nutriční adekvátnosti školních obědů

Otázkou studií bylo, na kolik obědy naplňují podíl nutričních doporučení určený vyhláškou a srovnat výsledky „běžných“ (náhodně vybraných) školních jídelen (ŠJ) s těmi „nejlepšími“ (nejlépe plní SK a ND). To by mělo umožnit adjustaci systému. Detailní výsledky studií jsou dostupné na webu SZÚ (<http://www.szu.cz/knihovna/ahem>).

Výsledky hodné pozornosti

<i>Adjustovat energii obědů, velikost porcí a transparentně informovat strávníky</i>	<i>Nesnižovat podíl tuků na energii a dodržet jejich vhodné typové zastoupení</i>
<i>Obsah celkových sacharidů a jednoduchých cukrů není zásadní problém</i>	<i>Bílkovin je dostatek, otázkou je podíl z různých zdrojů</i>
<i>Snížit obsah soli</i>	<i>Akceptovat mírné snížení obsahu vápníku</i>
<i>Zvýšit zdroje železa</i>	<i>Modernizací vybavení snižovat kontaminaci</i>

Jak dál v systému školního stravování?

Je otázkou pro politiky, zda systém udržet, modernizovat nebo změnit. Životní styl dětí se mění a to vytváří tlak na adjustaci legislativy a metodik. Mezi názory odborné veřejnosti na řešení se v diskusích nejčastěji objevovalo:

uvádět velikosti porcí v jídelníčku pro rodiče/děti, což zlepší možnost kontroly („ztratné“ bylo vyčísleno až do 18%)

založit pracovní skupinu při ministerstvech k otázkám adjustace systému

řešit konkrétní výsledky při vzdělávání personálu

využít informatiku k sestavování jídelníčku, podobně jako jsou nutriční data na štítku potravin

nebát se diskuse o centralizaci/decentralizaci, s cílem řešit organizaci a platy zaměstnanců, což motivuje i k novým nutričním řešením

28.8.2019

* *Blue print = idea, plán, design, ..., do doby rozhodnutí*

